

félig megmaradt boltíves alapozása alól a tözegből Árpád-kori kerámia került elő. A metszettel dokumentálásakor látható volt, hogy a D-i fal feletti réteg a 20. századi építkezéskor visszatöltött törmelékből és hulladékból állt, alatta a D-i faltól É-ra lévő szelvényrészéből is sikerült a tözeges talajból Árpád-kori kerámiát gyűjteni. A szelvény D-i bővítés e során megtaláltuk a barokk téglapadló maradványait is. Az É-i szárny É-i falának alapozását is sikerült a D-i oldalról kibontani, a fal építési technikája megegyezik D-i párjával. Az É-i fal alapozása a magasabban elhelyezkedő alapú és eltérő technikával épített barokk fal mögött folytatódott. Az ÉK-i támpillér tövében is kialakításra került egy 120 cm széles É-D-i irányítású szelvény. A szelvény D-i részén É-i irányból részlegesen kibontottuk az É-i szárny É-i falát. A rendelkezésre álló idő rövidsége miatt nem tudtunk az alapozásig lehatolni, de a felszínre került részletekből jól látszott, hogy a kápolnában tapasztaltaknak megfelelő módszerrel alakították ki a fal felmenő részeit. A szelvényben elhelyezkedő rétegek É-i irányban „lejtettek”, vélhetően a fal előterében húzódó várárok szélét találtuk meg. A metszetalban több rétegben habarcsos törmelékes rétegek helyezkedtek el. A felsőbb részen barokk járósíntet sikerült megfigyelni. A szelvény K-i oldalán szintén egy újkori téglafalat találtunk, mely egy derítő fala lehetett. A szelvény alján egy magányos cölöp maradványa került elő, funkcióját a megkutatott terület kis mérete miatt nem lehetett pontosan meghatározni.

A várkapu előtt is nyitottunk 2 É-D-i irányítású 120 cm széles szelvényt. A 2 szelvény egy vonalban helyezkedett el, közöttük 1,5 m széles sáv maradt érintetlenül. A munkálatok során fokozatosan bontakozott ki a kapubástya, a szelvényt ennek megfelelően fokozatosan bővítettük. A bástya teljes kibontására idő hiányában nem került sor. A homlokkal síkját sikerült teljesen kibontani, ezen a részen a fal 20 cm-rel a jelenlegi járósínt alatt helyezkedett el, a két oldalfalból a mai szintől mért 70 cm-nyi mélységig a téglák nagy részét a bástya bontásakor kitermelték. Az építmény középső és K-re eső részét nem bontottuk ki, így nem sikerült megtalálni a bejárat pontos helyét, csak azt sikerült megállapítani, hogy az É-i szárnyhoz hasonlóan a beton alap építéskor a bástya Ny-i zárófalához kapcsolódó részét elbontották. A munkálatok során sikerült meghatározni a bástya alapozásának mélységét. A bástya óolász jellegű, ÉNy-i sarkában egy másodlagosan felhasznált 16. századi idomtéglat találtunk. A feltárás során előkerült kapubástya szerves részét alkotja várnak és abból a korszakból való, melyet az élményturisztikai fejlesztés keretében a nagyközönség számára bemutatni szándékoznak, ezért szükséges volna a mai járósínten – a közlekedést nem akadályozó módon – ezt az épített örökségi elemet is bemutatni.

A DNy-i raktár és bástya esetében 120 cm széles É-D-i illetve K-Ny-i irányítású kutatóárokot jelöltünk ki. A bontási munkálatok elején kiderült, hogy az épület 20. századi rekonstrukciója folyamán az alap építéskor mindkét helyiségből teljesen kitermelték a földet, kutatható, bolygatatlan terület nem maradt.

A kapualj kutatásakor annak középvonalában egy K-Ny-i irányítású 120 cm széles szelvényt nyitottunk, a bontás során kiderült, hogy a beton alap létesítéskor itt is elpusztították a kutatható területeket.

Az előkerült leletek zömét kerámiák alkotják, koruk a 13. századtól a 18–19. századig terjed, nagy részük edénytöredék, de néhány kályhaszem- és kályhacsemperészlet is előkerült. Fémről készült leletek kisebb számban bukkantak elő, zömmel vaskapcsokat találtunk, de előkerült egy oldalpálcás zablá és egy bronz övveret is. A feltárt állatsontanyag mennyisége elenyésző. A leletek feldolgozása során megtörténik a járósíntek, rétegek korának pontos meghatározása. A pontos adatok ismeretében lehetőség nyílik arra, hogy a fennmaradt építészeti elemek felhasználásával hitelesen bemutatásra kerülhessen a középkori járósínt. A leletek a zalaegerszegi Göcseji Múzeumban kerülnek elhelyezésre.

VÁNDOR LÁSZLÓ

82. Emőd határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, U, N, Kk, Ú, I

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság 2011-ben elkészítette a „Hatvan (vez.)–Miskolc, Tiszai pu. (kiz.) vonalszakasz megvalósíthatósági tanulmányának és engedélyezési terveinek elkészítéséhez” című beruházáshoz kapcsolódóan az örökségvédelmi hatástanulmány Emödre vonatkozó részfejezetét. A tervezett beruházás Emödre vonatkozó része a Nyékládháza–Emőd közigazgatási határtól az Emőd–Csincse közigazgatási határig tartó vasút nyomvonalszakaszát érinti, melynek hossza 1760 m. A terepbejárásokat 2011. november 11-én, 16-án és 17-én végeztük.

Adorján 1 (KÖH 90747): Az Adorján tanyától kb. 380 m-re DNy-ra elhelyezkedő lelőhelyet frissen szántott területen azonosítottuk, itt néhány középső neolitikus kerámiát és paticsot gyűjtöttünk. É-D-i irányú kiterjedése kb. 30 m, K-i és Ny-i irányban ismeretlen mértékben folytatódik.

Adorján 2 (KÖH 90751): Az Adorján tanyától kb. 740 m-re DNy-a elhelyezkedő lelőhelyet frissen szántott területen azonosítottuk, itt néhány őskori kerámiát és paticsot gyűjtöttünk. É-D-i irányú kiterjedése kb. 45 m, K-i és Ny-i irányban ismeretlen mértékben folytatódik.

Adorján 3 (KÖH 90753): A Hejőkeresztúrra vezető út és a vasút találkozásának közelében, az egykori Búza-tanya környezetében elhelyezkedő lelőhelyet frissen szántott területen azonosítottuk, itt néhány ismeretlen korú paticsot gyűjtöttünk. É-D-i irányú kiterjedése kb. 80 m, K-i és Ny-i irányban ismeretlen mértékben folytatódik.

Adorján 4 (KÖH 90757): Emőd belterületétől É-ra, a Kulcsárvölgyi-pataktól 300 m-re É-ra elhelyezkedő lelőhelyet frissen szántott területen azonosítottuk, itt néhány ismeretlen korú paticsot gyűjtöttünk. ÉK–DNy-i irányú kiterjedése kb. 20 m, ÉNy-i és DK-i irányban ismeretlen mértékben folytatódik.

Bagolyvári dűlő V. (KÖH 72395): A lelőhely a Hatvan–Miskolc vasútvonal nyomvonalán található. Emőd belterületétől DNy-ra, az Emőd, Bagolyvár (KÖH 72389) néven ismert lelőhelytől 280 m-re DK-re található. A frissen szántott területen neolitikus kerámiát gyűjtöttünk. ÉK–DNy-i irányú kiterjedése kb. 200 m, DNy-i és ÉK-i irányban ismeretlen mértékben folytatódik.

Bagolyvártól északra (KÖH 90765): A lelőhely a Hatvan–Miskolc vasútvonal nyomvonalán található. Emőd belterületétől DNy-ra, az Emőd, Bagolyvár (KÖH 72389) néven ismert lelőhelytől 310 m-re ÉK-re található. A környezetéből kissé kiemelkedő lelőhelyet sarjadó vetésben azonosítottuk. ÉK–DNy-i irányú kiterjedése kb. 420 m, ÉNy-i és DK-i irányban ismeretlen mértékben folytatódik. A lelőhelyen recens anyag mellett csekély mennyiségű népvándorlás kori kerámiát találtunk.

Bagolyvártól keletre (KÖH 90767): A lelőhely a Hatvan–Miskolc vasútvonal nyomvonalán található. Emőd belterületétől DNy-ra, az Emőd, Bagolyvár (KÖH 72389) néven ismert lelőhelytől 125 m-re K-e található. A környezetéből kissé kiemelkedő lelőhelyet frissen szántott területen azonosítottuk. É–D-i irányú kiterjedése kb. 10 m, Ny-i és K-i irányban ismeretlen mértékben folytatódik. A friss szántásban középső neolitikus kerámiát találtunk.

Hegyalja 1 (KÖH 90759): A Nyékládháza–Emőd közigazgatási határtól kb. 330 m-re D felé, a vasút nyomvonalától 100–200 m-re K-re elhelyezkedő lelőhelyet szántott területen, a sarjadó növényzetben azonosítottuk. É–D-i irányú kiterjedése kb. 520 m, K-i és Ny-i irányban ismeretlen mértékben folytatódik. A területen újkori kerámiát és paticsot gyűjtöttünk.

Hegyalja 2 (KÖH 90761): Az Adorján tanyától kb. 360 m-re ÉNy-ra elhelyezkedő lelőhelyet szántott területen, a sarjadó növényzetben azonosítottuk. Területe egy, a környezetéből enyhén kiemelkedő dombon található, itt középső neolitikus kerámiát gyűjtöttünk. É–D-i irányú kiterjedése kb. 70 m, K-i és Ny-i irányban ismeretlen mértékben folytatódik. Egy vízmosás választja el a Hegyalja 1. elnevezésű lelőhelytől.

Kis-forrás (KÖH 90763): A lelőhely a Hatvan–Miskolc vasútvonal nyomvonalán található. Emőd belterületétől DNy-ra, a környezetéből kissé kiemelkedő lelőhelyet frissen szántott területen azonosítottuk. ÉK–DNy-i irányú kiterjedése kb. 450 m, ÉNy-i és DK-i irányban ismeretlen mértékben folytatódik. A lelőhelyen 14. századi kerámiát gyűjtöttünk.

Nagyhalom I. (KÖH 16986): A lelőhely a Hatvan–Miskolc vasútvonal nyomvonalán található. Az Emőd–Csincse közigazgatási határtól kb. 760 m-re ÉK-re elhelyezkedő, korábban azonosított lelőhelyen friss szántásban végeztük a terepbejárást. A területen igen sok neolitikus kerámiát, valamint kőszekőzt gyűjtöttünk. A lelőhely ÉK–DNy-i irányú kiterjedése kb. 500 m, jelen terepbejárás a Nagyhalom I. K–DK- részét érintette.

Nagyhalom III. (KÖH 72387): A lelőhely a Hatvan–Miskolc vasútvonal nyomvonalán található. Az Emőd–Csincse közigazgatási határtól kb. 1700 m-re ÉK-re elhelyezkedő, korábban azonosított lelőhelyen, friss szántásban végeztük a terepbejárást. A területen neolitikus kerámiát gyűjtöttünk. A lelőhely ÉK–DNy-i irányú kiterjedése kb. 820 m.

Munkatársak: Hajdú István, Hajdú Melinda, Kővári Ivett, Nagy S. József, Páll Gergely, Tóth Krisztián.

MISKOLCZI MELINDA

83. Encs, Fügöd határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R, B, Sza

Alsó-fügödi legelő (Két víz köze, KÖH 78835): A lelőhely Encsnek a Fügöd elnevezésű belterületi részétől DK-re, egy nagyjából Ny–K irányú, enyhe kiemelkedésen helyezkedik el. Egykor a Bársonyos-patak K-i partján terült el, a szabályozáskor azonban egy mesterséges patakmeder-szakasszal a lelőhelyet ÉK–DNy-i irányban kettévágták. A lelőhelyet Galkó József fedezte fel 2011-ben. Helyszíni szemlénk során 100–150×50–60 m-es területen középső neolitikus (késő tiszadobi vagy kora bükki), késő bronzkori és császárkori leleteket gyűjtött.

Bibic (KÖH 78837): A lelőhely Fügödtől DNy-ra, a Fügöd és Hernádszentandrás között haladó műttől K-re, a Bársonyos-patak Ny-i partján fekvő, ÉK–DNy-i irányú, enyhe kiemelkedésen helyezkedik el. Galkó József fedezte fel 2011-ben. Helyszíni szemlénk során 60–70×30–40 m-es területen középső neolitikus (AVK 2), késő rézkori (badeni kultúra), bronzkori és császárkori leleteket gyűjtött.

CSENGERI PIROSKA – GALKÓ JÓZSEF

84. Enese, Pippani-dűlő (KÖH: 51434)

(Győr-Moson-Sopron megye) U, R, Á

Az M85 gyorsforgalmi út Enese elkerülő szakaszának építése kapcsán, 2008–2009-ben a KÖSZ munkatársai tárták fel a lelőhely középső részét.¹⁷ 2009. július 24. és 2010. szeptember 30. között, ugyanők végezték a nyomvonal humuszolását kísérő régészeti szakfelügyeletet, aminek során a lelőhely bővülését figyelték meg K-i és Ny-i irányban egyaránt. A dokumentált jelenségek feltárását 2011-ben, a győri Xántus János Múzeum régészei végezték el. A már korábban lehumuszolt területet géppel újra kellett nyesni a munkák folytatásakor.

Összesen 71 objektumot tártunk fel itt a 2011. augusztus 8–15. közötti időszakban, 1794 m² területen. Ezek mind telepjelenségek (gödör, árok, cölöplyuk), amelyek a késő neolitikumból, a kora rézkorból és az Árpád-korból származtak. A feltárt objektumok közül kiemelkedett egy gödör, amelyben egymásra helyezett edényeket és tál-maradványt találtunk (kora rézkor).

Munkatársak: Gera Ágnes, Szalai Gábor, Szöllösi Géza.

PESTI KRISZTINA

85. Enying-Balatonbozsok, Gárdonyi Géza u.

É-i vége (KÖH 78841) (Fejér megye) Á

Bak István enyingi lakos bejelentése alapján 2011. október 27-én Enyigre utaztam. A bejelentő elmondta, hogy Árpád-kori pénzek kíséretében, egy textildarabban egy vésett fejű gyűrűt találtak. A gyűrűt az MNM-nek ajándékozta, a pénzeket a

¹⁷ RKM 2008, 188.; RKM 2009, 204.